Υπουργείο Παιδείας
Αθλητισμού και Νεολαίας

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Β΄ και Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Επιλεγόμενο – Εξεταζόμενο Μάθημα (4 δ.π.)

Κατεύθυνση: «Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών»

I. Γενικά περί του μαθήματος

Επιλεγόμενο – εξεταζόμενο μάθημα

Στη Β' και Γ' Λυκείου (Κατεύθυνση Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών) διδάσκεται τέσσερις (4) διδακτικές περιόδους την εβδομάδα.

Χωρίς προηγούμενη γνώση

Μία πρώτη γνωριμία με τη Φιλοσοφία.

Δεν απαιτείται εξειδίκευση

Το μάθημα μπορεί να διδαχθεί και από εκπαιδευτικούς που δεν είναι ειδικευμένοι στη Φιλοσοφία και τη διδακτική της.

Φιλοσοφική πολυφωνία

Γνωρίζουμε και συζητούμε διαφορετικές φιλοσοφικές ιδέες και προσεγγίσεις, μέσα από αυθεντικά κείμενα και σύγχρονα παραδείγματα.

Η Φιλοσοφία παραμένει στο επίκεντρο

Διατηρείται η θεμελιώδης αξία της Φιλοσοφίας: ο διαρκής αναστοχασμός και η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης.

Αξίες και σύγχρονα ζητήματα

Το μάθημα συνδέεται με ερωτήματα της καθημερινής ζωής, της κοινωνίας, του πολιτισμού και της επιστήμης.

Τι είναι η Φιλοσοφία;

- Δεν υπάρχει μία οριστική απάντηση στο ερώτημα **«Τι είναι η Φιλοσοφία;»**
- Η Φιλοσοφία θέτει **θεμελιώδη ερωτήματα** για τον άνθρωπο, τον κόσμο και τις αξίες.
- Μαθαίνουμε να **απορούμε**, να **σκεφτόμαστε** και να **κρίνουμε**.

Η Φιλοσοφία μέσα στον χρόνο

Μελετούμε την **ιστορική πορεία** της Φιλοσοφίας, από την αρχαία ελληνική έως τη σύγχρονη σκέψη.

Συνδέουμε τις φιλοσοφικές ιδέες με **τα ερωτήματα του σήμερα**, όπως η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η γνώση, η τεχνολογία και η ηθική.

Στόχος: οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν αυτογνωσία, αυτοσυνειδησία και αυτοκαθορισμό μέσα στον ιστορικό και κοινωνικό τους κόσμο.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Φιλοσοφίας

- Οργανώνεται σε **θεματικές ενότητες** με **βασικά ερωτήματα** της Φιλοσοφίας.
- Οι φιλοσοφικές ιδέες εξετάζονται διαχρονικά, **από την αρχαία ελληνική έως τη σύγχρονη** δυτική φιλοσοφία.
- Παράδειγμα: το ερώτημα για **την αρχή και τη δομή του κόσμου**, από τη μυθολογική παράδοση στους Προσωκρατικούς.

Η Φιλοσοφία
στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση άλλων χωρών

Στοιχεία κυρίως από το Λύκειο (ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση)

Χώρα / Σύστημα	Θέση της Φιλοσοφίας στο εκπαιδευτικό σύστημα (Λύκειο / ανώτερη δευτεροβάθμια)	Βασική έμφαση / Χαρακτηριστικά
Γαλλία	**ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ** στην τελευταία τάξη του Λυκείου (Terminale) της γενικής εκπαίδευσης – 4 ώρες/εβδομάδα.	• Κριτική σκέψη • Ερώτημα και αναζήτηση της αλήθειας • Επιχειρηματολογία
Ισπανία	**ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ** στο 1ο έτος (Φιλοσοφία) και στο 2ο έτος (Ιστορία της Φιλοσοφίας) του Bachillerato (κοινά μαθήματα).	• Εντοπισμός φιλοσοφικών προβλημάτων • Διάλογος και επιχειρήματα • Αυτόνομη και τεκμηριωμένη κρίση
Πορτογαλία	**ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ** ως μέρος της γενικής εκπαίδευσης των επιστημονικο-ανθρωπιστικών κατευθύνσεων του Ensino Secundário (Λύκειο).	• Προβληματοποίηση και εννοιολόγηση • Επιχειρηματολογία • Φιλοσοφικός δοκίμιο/στοχασμός
Φινλανδία	**ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ** 4 υποχρεωτικές πιστωτικές μονάδες στη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 4 προαιρετικές.	• Αξίες και ηθική σκέψη • Αξιολόγηση διαφορετικών απόψεων • Εφαρμογή σε πραγματικά ζητήματα
Γερμανία	**Διαφοροποιείται ανά κρατίδιο** Η Φιλοσοφία/Ηθική προσφέρεται σε διαφορετικές μορφές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συχνά ως εναλλακτική επιλογή προς τα Θρησκευτικά.	• Ηθικός προβληματισμός • Αξίες • Διάλογος
Ελβετία	**Διαφοροποιείται ανά καντόνι** Η Φιλοσοφία προσφέρεται σε διαφορετικές μορφές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.	• Φιλοσοφικός και ηθικός στοχασμός • Κριτική εξέταση σύγχρονων ζητημάτων • Διάλογος
Διεθνές Απολυτήριο (IB)	Αυτοτελές μάθημα στο Diploma Programme (επιλογής). **"Doing philosophy" – «Φιλοσοφώ»**	• Οι μαθητές ασκούνται ενεργά στη φιλοσοφική σκέψη • Εξετάζουν διαφορετικές οπτικές • Αναπτύσσουν επιχειρήματα και διαμορφώνουν ανεξάρτητη κρίση

Κοινή κατεύθυνση: από την απομνημόνευση → στην ενεργό φιλοσοφική σκέψη

Κριτική σκέψη • διάλογος • επιχειρηματολογία • τεκμηριωμένη κρίση

ΙΙ. Γενικοί σκοποί του μαθήματος

ΙΙ. Γενικοί σκοποί του μαθήματος ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Γνώση και εξοικείωση

Επαρκής γνώση της Φιλοσοφίας και κατανόηση των βασικών όρων της.

Αξίες και στάσεις

Αυτογνωσία και υπεύθυνη συμμετοχή του δημοκρατικού πολίτη, με σεβασμό στην ελευθερία και τη δικαιοσύνη.

Δεξιότητες για τον 21ο αιώνα

- Κριτική και δημιουργική σκέψη.
- Ανάλυση, σύνθεση, σύγκριση και αξιολόγηση.
- Διατύπωση ερωτημάτων, υποθέσεων και επιχειρημάτων.
- Αμφισβήτηση θέσεων και διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων.

ΙΙΙ. Ειδικοί στόχοι του μαθήματος

III. Ειδικοί στόχοι του μαθήματος

1. Κατανόηση της εξέλιξης **του φιλοσοφικού λόγου.**
2. Διερεύνηση της διαλεκτικής **πορείας των επιχειρημάτων.**
3. Ανάπτυξη της πρακτικής **αξίας της φιλοσοφίας.**
4. Καλλιέργεια γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων **για αυθεντική μάθηση και εφαρμογή στη ζωή.**

Γνώσεις • Στάσεις – Αξίες • Δεξιότητες

Γνώσεις

- Φιλοσοφία ως **διακριτό πεδίο.**
- Βασικοί **όροι, κλάδοι** και διατύπωση φιλοσοφικού ερωτήματος.
- **Δομή** φιλοσοφικού **επιχειρήματος** και πρακτική **χρησιμότητα.**

Στάσεις – Αξίες

- **Θετική στάση** απέναντι στον φιλοσοφικό στοχασμό.
- Αναγνώριση της **χρησιμότητάς** του στο κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό πλαίσιο.
- **Κριτική** και αναστοχαστική διερεύνηση των ερωτημάτων.
- **Διεπιστημονικότητα** και **οικουμενικότητα.**

Δεξιότητες – Ικανότητες

- **Κριτική** και **συγκριτική διερεύνηση** απαντήσεων στα φιλοσοφικά ερωτήματα.
- Αναγνώριση της **διαλεκτικής σχέσης** των ερωτημάτων.
- **Διάκριση** των **έγκυρων** επιχειρημάτων.

IV. Διδακτική μεθοδολογία

IV. Διδακτική μεθοδολογία

Ενεργητική μάθηση

Μέσα από ερωτήματα, προβληματισμούς και αυθεντικά παραδείγματα από τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Διάλογος και συνεργασία

Συζήτηση, ανταλλαγή απόψεων και ομαδική διερεύνηση φιλοσοφικών ζητημάτων.

Διερεύνηση και κριτικός στοχασμός

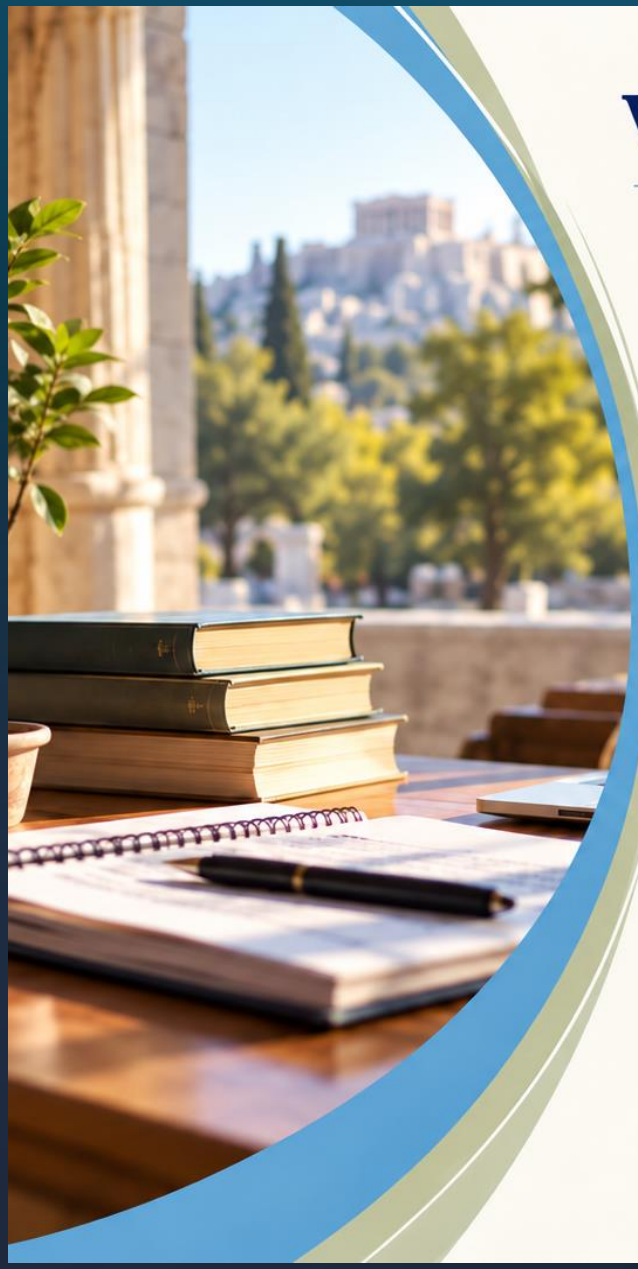
Ανάλυση διαφορετικών θέσεων και επιχειρημάτων, αξιολόγηση και τεκμηρίωση απόψεων.

Αξιοποίηση ποικίλων πηγών και μέσων

Φιλοσοφικά κείμενα, σύγχρονα άρθρα, οπτικοακουστικό υλικό και παραδείγματα από την καθημερινή ζωή.

Εφαρμογή στη σύγχρονη πραγματικότητα

Σύνδεση φιλοσοφικών εννοιών με ζητήματα της κοινωνίας, της επιστήμης, της τεχνολογίας και του πολιτισμού.

V. Αξιολόγηση του μαθήματος

Η αξιολόγηση γίνεται με πολλαπλές και εναλλασσόμενες μορφές:

- **Προφορική και γραπτή εξέταση**
  Έμφαση στη γνώση, αλλά κυρίως στην ικανότητα κριτικής και αναστοχαστικής σκέψης.

- **Εργασίες / Projects**
  Έρευνα, τεκμηρίωση και παρουσίαση ενός φιλοσοφικού ή λογικού ζητήματος.

- **Συμμετοχή και διάλογος**
  Η ενεργός συμμετοχή στη συζήτηση και η τεκμηρίωση της άποψης.

- **Δεν αξιολογείται μόνο το τι γνωρίζεις, αλλά και το πώς σκέφτεσαι,**
  πώς επιχειρηματολογείς και πώς συνδέεις τις γνώσεις με τον σύγχρονο κόσμο.

Δομή διαγωνίσματος Τετραμήνου

Άσκηση 1 – Αντιστοίχιση

- Περιλαμβάνει 5 στοιχεία στη Στήλη Α και 5 στη Στήλη Β.
- Να γράψετε τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

15 μονάδες

Άσκηση 2 – Σωστό / Λάθος

- Περιλαμβάνει 5 προτάσεις.
- Να γράψετε δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση τη λέξη «σωστό» ή «λάθος».

15 μονάδες

Άσκηση 3 – Πολλαπλής επιλογής

- Περιλαμβάνει 5 ερωτήσεις.
- Κάθε ερώτηση έχει μία (1) μόνο σωστή απάντηση.
- Να γράψετε το γράμμα της κάθε πρότασης και δίπλα τον αντίστοιχο αριθμό που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

15 μονάδες

Άσκηση 4 – Σύντομη απάντηση

- Να δώσετε μία σύντομη απάντηση (έκταση: 70–110 λέξεις).

25 μονάδες

Άσκηση 5 – Παράθεμα και ερωτήματα

- Να μελετήσετε το παράθεμα και, αξιοποιώντας τις γνώσεις σας, να απαντήσετε στα ερωτήματα (έκταση: 250–300 λέξεις).

30 μονάδες

Δομή Τελικής Γραπτής Εξέτασης

Συνολική διάρκεια εξέτασης: **90 λεπτά**

ΜΕΡΟΣ Α′
50 μονάδες

Άσκηση 1 – Αντιστοίχιση
- 5 στοιχεία στη Στήλη Α και 5 στη Στήλη Β.
- Να γράψετε τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

15 μονάδες

Άσκηση 2 – Σωστό / Λάθος
- 5 προτάσεις.
- Να γράψετε δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση τη λέξη «σωστό» ή «λάθος».

15 μονάδες

Άσκηση 3 – Πολλαπλής επιλογής
- 5 ερωτήσεις.
- Κάθε ερώτηση έχει μία (1) μόνο σωστή απάντηση.
- Να γράψετε το γράμμα της κάθε πρότασης και δίπλα τον αντίστοιχο λατινικό αριθμό που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

20 μονάδες

ΜΕΡΟΣ Β′
50 μονάδες

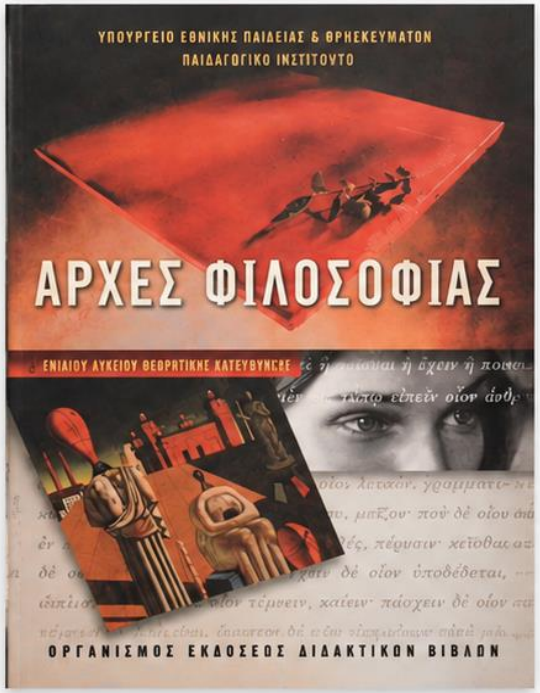
Άσκηση 4 – Σύντομη απάντηση
- 1 ερώτημα.
- Έκταση: 70 – 110 λέξεις.

20 μονάδες

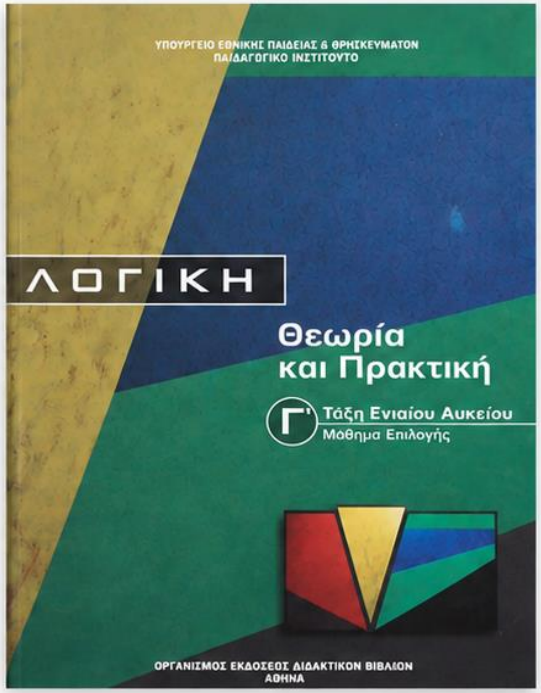
Άσκηση 5 – Παραθέματα και ερωτήματα
- 2 παραθέματα.
- Να απαντήσετε στα ερωτήματα που τα συνοδεύουν, αξιοποιώντας τις φιλοσοφικές σας γνώσεις.

30 μονάδες (15 + 15)

Διδακτικά Εγχειρίδια

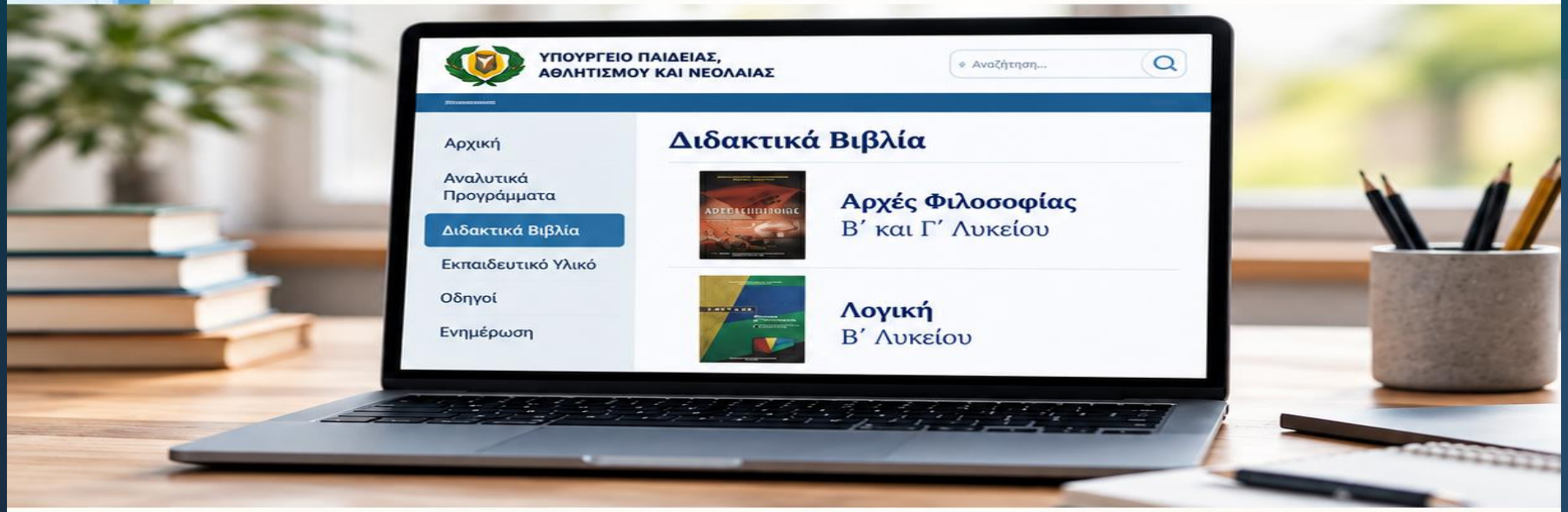
Αρχές Φιλοσοφίας
Β΄ Λυκείου

Λογική – Θεωρία και Πρακτική
Γ΄ Λυκείου

Βιβλίο Μαθητή | Βιβλίο Καθηγητή | Σημειώσεις

Διδακτικό υλικό σε ψηφιακή μορφή

Όλο το διδακτικό υλικό είναι διαθέσιμο **ηλεκτρονικά** μέσω της ιστοσελίδας του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας.

Αρχές Φιλοσοφίας
Χρησιμοποιείται **και στη Β΄ και στη Γ΄ Λυκείου.**

Β΄ Λυκείου

Γ΄ Λυκείου

Λογική
Χρησιμοποιείται **μόνο στη Β΄ Λυκείου.**

Β΄ Λυκείου

Υπουργείο Παιδείας
Αθλητισμού και Νεολαίας

Φιλοσοφία

aantzoulis@schools.ac.cy | +357 22800895 / +357 24821379

Αντρέας Αντζουλής | Διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας ΕΚΠΑ
Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης Φιλολογικών Μαθημάτων

Υπεύθυνος Ομάδας Αναλυτικού Προγράμματος Φιλοσοφίας
Συνυπεύθυνος Ομάδας Αναλυτικού Προγράμματος Λογοτεχνίας